KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 28.9.2022 r.
COM(2022) 489 final

2022/0298 (COD)

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

zmieniająca dyrektywę 2009/148/WE w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy

{SEC(2022) 342 final} - {SWD(2022) 310 final} - {SWD(2022) 311 final} -
{SWD(2022) 312 final}

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

• Przyczyny i cele wniosku

Jednym z celów Unii Europejskiej (UE) jest wspieranie dobrobytu i zrównoważonego rozwoju w oparciu o wysoko konkurencyjną społeczną gospodarkę rynkową, zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego[1]. Prawo każdego pracownika do warunków pracy szanujących jego zdrowie, bezpieczeństwo i godność jest zapisane w art. 31 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą 10. Europejskiego filaru praw socjalnych[2] pracownicy mają prawo do wysokiego poziomu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy.

W swoich wytycznych politycznych przewodnicząca Ursula von der Leyen zobowiązała się do przedstawienia europejskiego planu walki z rakiem, aby pomóc państwom członkowskim w udoskonaleniu profilaktyki i leczenia chorób nowotworowych[3]. Niniejszy wniosek stanowi realizację zobowiązania – podjętego w europejskim planie walki z rakiem[4], w Planie działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w strategicznych ramach UE dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2021–2027[5] – do tego, aby jeszcze bardziej ograniczyć narażenie pracowników na działanie azbestu, który jest wysoce niebezpieczną substancją rakotwórczą. Wniosek, który określono jako jeden z priorytetów działania 3 „Silniejsza gospodarka, sprawiedliwość społeczna, zatrudnienie" w ramach Konferencji w sprawie przyszłości Europy, jest kluczowym rezultatem programu prac Komisji na 2022 r.[6].

Ochrona pracowników przed narażeniem na działanie azbestu jest również jednym z kluczowych priorytetów Parlamentu Europejskiego. W rezolucji z października 2021 r.[7] Parlament Europejski przedstawił kompleksowe podejście do zadawnionych problemów związanych z azbestem. W odpowiedzi Komisja przyjęła komunikat *Działania na rzecz przyszłości wolnej od azbestu: europejskie podejście do zagrożeń dla zdrowia związanych z azbestem*[8]. Poruszono w nim w sposób całościowy zagrożenia dla zdrowia publicznego wynikające z azbestu, przedstawiając działania, jakie należy podjąć na szczeblu UE w celu rozwiązywania problemów, jakie azbest powoduje w całym swoim cyklu życia.

Nowotwory pochodzenia zawodowego są w UE główną przyczyną zgonów związanych z pracą[9]. Są one wywoływane głównie narażeniem na działanie substancji rakotwórczych, takich jak azbest. Aż 78 % przypadków nowotworów pochodzenia zawodowego rozpoznawanych w państwach członkowskich ma związek z azbestem[10]. Wdychanie włókien azbestowych unoszących się w powietrzu może powodować np. międzybłoniaka[11] i raka płuc,

---

1 Art.3 Traktatu o Unii Europejskiej

2 https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/pl/

3 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/political-guidelines-next-commission_pl.pdf

4 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0044

5 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0323

6 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0645

7 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0427_PL.html

8 [cross-reference to be added upon adoption]

9 Nowotwory pochodzenia zawodowego są najczęstszą (52 %) przyczyną zgonów związanych z pracą w UE. Kolejnymi są choroby układu krążenia (24 %), urazy (2 %) oraz pozostałe przyczyny (22 %) (dane pochodzą z 2017 r., a więc obejmują UE i Zjednoczone Królestwo; https://visualisation.osha.europa.eu/osh-costs#!/).

10 https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/european-occupational-diseases-statistics

11 Międzybłoniak to nowotwór, który rozwija się w cienkiej tkance zwanej mezotelium, pokrywającej liczne organy wewnętrzne.

a średni czas od narażenia do wystąpienia pierwszych objawów to 30 lat. Nowotwory mogą zatem pojawiać się u pracowników nawet dziesiątki lat po narażeniu zawodowym, również już po przejściu na emeryturę. Utrudnia to ustalanie wcześniejszych przypadków narażenia i związku przyczynowego między narażeniem w miejscu pracy a chorobami nowotworowymi. Z tego względu liczba osób cierpiących na choroby zawodowe związane z azbestem może być niedoszacowana.

Zakaz stosowania azbestu wprowadzano w UE stopniowo od 1988 r. – najpierw dotyczył krokidolitu (zwanego również azbestem niebieskim)[12], a następnie został rozszerzony na inne materiały zawierające azbest. Od 2005 r. w UE zakazane są wszystkie postacie azbestu[13].

Pierwsze działanie na szczeblu UE w celu ochrony pracowników przed szczególnymi zagrożeniami związanymi z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy podjęto w 1983 r., przyjmując dyrektywę Rady 83/477/EWG[14]. Dyrektywa ta ulegała kilkukrotnie znaczącym zmianom, z których ostatnia polegała na przyjęciu tekstu jednolitego – dyrektywy 2009/148/WE (dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy)[15]. Ponadto, ponieważ azbest jest substancją rakotwórczą – w każdym przypadku, w którym jest to korzystniejsze dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników, stosuje się przepisy dyrektywy 2004/37/WE w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych, mutagenów lub substancji reprotoksycznych podczas pracy[16] („dyrektywa w sprawie czynników rakotwórczych, mutagenów i substancji reprotoksycznych"). Obejmuje to wymóg minimalizacji narażenia, ponieważ nie określono dotąd progu, poniżej którego narażenie na działanie azbestu nie wiązałoby się z ryzykiem zachorowania na nowotwór. W związku z tym, zgodnie z dyrektywą w sprawie czynników rakotwórczych, mutagenów i substancji reprotoksycznych, pracodawcy powinni zapewnić ograniczenie ryzyka związanego z narażeniem pracowników na działanie azbestu w miejscu pracy do minimum, a w każdym razie do poziomu możliwie najniższego z technicznego punktu widzenia.

Dyrektywa w sprawie azbestu w miejscu pracy chroni pracowników przed zagrożeniami dla ich zdrowia wynikającymi lub mogącymi wyniknąć z narażenia na działanie azbestu w miejscu pracy, m.in. poprzez zapobieganie takim zagrożeniom. Zgodnie z tą dyrektywą – w ramach wszystkich czynności, podczas których pracownicy są lub mogą być narażeni na działanie pyłu z azbestu lub materiałów zawierających azbest, narażenie należy ograniczyć do minimum, a w każdym razie do poziomu poniżej ustalonego wiążącego dopuszczalnego narażenia zawodowego (OEL) wynoszącego 0,1 włókna na cm³ jako średnia ważona w przeliczeniu na 8-godzinny okres odniesienia (TWA). Obejmuje to sytuacje, w których

---

12 Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piąty dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz.U. L 263 z 24.9.1983, s. 33).

13 Wprowadzanie azbestu do obrotu i jego stosowanie zostało zakazane w UE dyrektywą Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowującą po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest). Dyrektywę tę uchylono rozporządzeniem REACH (rozporządzeniem (WE) nr 1907/2006 (Dz.U. L 396 z 30.12.2006, s. 1) – zob. załącznik XVII, pozycja 6 dotycząca włókien azbestu).

14 Dz.U. L 263 z 24.9.1983, s. 25.

15 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/148/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz.U. L 330 z 16.12.2009, s. 28).

16 Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 50 (art. 1 ust. 4).

pracownicy powracają do miejsca pracy po wykonaniu takich czynności jak rozbiórka, usuwanie azbestu, naprawy i konserwacja, co do których można przewidzieć, że dopuszczalna wartość zostanie przekroczona pomimo stosowania technicznych środków zapobiegawczych ograniczających stężenie azbestu w powietrzu. W przypadku przekroczenia wartości dopuszczalnej należy ustalić przyczyny, a pracodawca musi przed wznowieniem pracy podjąć odpowiednie środki zarządzania ryzykiem, aby zaradzić sytuacji. Określono również, że jeżeli niemożliwe jest przestrzeganie OEL innymi sposobami, pracodawcy muszą zapewnić pracownikom odpowiednie środki ochrony dróg oddechowych i inne środki ochrony indywidualnej. Ponadto pracodawcy podlegają ścisłym obowiązkom w zakresie ochrony, planowania i szkolenia.

Jakkolwiek wydobycie, produkcja i przetwarzanie azbestu są zakazane, w całej UE istnieje poważny problem dla zdrowia publicznego i zawodowego, ponieważ azbest nadal występuje w wielu starszych budynkach, które w nadchodzących latach prawdopodobnie będą poddawane renowacji, adaptacjom lub rozbiórce. W szczególności strategia dotycząca fali renowacji[17] w ramach Europejskiego Zielonego Ładu ma na celu przyspieszenie tempa renowacji budynków w całej UE. Ponieważ ryzyko narażenia na działanie azbestu występuje głównie podczas prac remontowych, konserwacyjnych i rozbiórkowych, ważne jest udoskonalenie środków zapobiegawczych w celu dalszego ograniczenia narażenia pracowników na działanie azbestu.

Szacuje się, że obecnie na działanie azbestu narażonych jest 4,1–7,3 mln pracowników[18]. Ryzyko narażenia związane jest głównie z obchodzeniem się z materiałami zawierającymi azbest oraz z rozpylaniem jego włókien podczas prac budowlanych, takich jak renowacje, konserwacja, remonty i rozbiórki. 97 % wszystkich pracowników narażonych na działanie azbestu pracuje w sektorze budowlanym, w tym w powiązanych zawodach związanych z pracami dachowymi, wodno-kanalizacyjnymi, ciesielskimi lub kładzeniem podłóg. Narażenie na działanie azbestu występuje również w innych sektorach gospodarki, np. w gospodarce odpadami (2 % wszystkich narażonych pracowników), górnictwie i wydobywaniu, pożarnictwie, drążeniu i konserwacji tuneli oraz przy pobieraniu próbek azbestu i ich analizie. Ryzyko narażenia istnieje także przy naprawie lub demontażu statków, platform wiertniczych i środków transportu, jak pociągi i samoloty z izolacją azbestową.

Aby zapewnić jak największą skuteczność środków ochrony pracowników przed narażeniem na działanie azbestu, dyrektywa w sprawie azbestu w miejscu pracy musi być stale aktualizowana na podstawie nowej wiedzy naukowej uzyskanej od czasu ostatniej znaczącej zmiany dyrektywy.

Wartość OEL obowiązująca obecnie zgodnie z dyrektywą w sprawie azbestu w miejscu pracy – wynosząca 0,1 włókna na cm³ – została ustalona w 2003 r. na podstawie dostępnej wówczas wiedzy naukowej i technicznej. Dyrektywa przewiduje minimalne wymagania, które powinny być ponownie analizowane na podstawie nabytego doświadczenia oraz rozwoju technologii w

---

17 Komunikat Komisji „Fala renowacji na potrzeby Europy – ekologizacja budynków, tworzenie miejsc pracy, poprawa jakości życia”, COM(2020) 662 final.

18 Badanie zewnętrzne, RPA, 2021 r. Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego, Lassen, C., Christens, F., Vencovska, J., et al., *Study on collecting information on substances with the view to analyse health, socio-economic and environmental impacts in connection with possible amendments of Directive 98/24/EC (Chemical Agents) and Directive 2009/148/EC (Asbestos): final report for asbestos* [Badanie dotyczące gromadzenia informacji na temat substancji w celu analizy skutków zdrowotnych, społeczno-gospodarczych i środowiskowych w związku z ewentualnymi zmianami dyrektywy 98/24/WE (czynniki chemiczne) i dyrektywy 2009/148/WE (azbest): sprawozdanie końcowe dotyczące azbestu], Urząd Publikacji, 2021 r., https://data.europa.eu/doi/10.2767/981554.

tej dziedzinie. W związku z najnowszymi osiągnięciami naukowymi i technologicznymi istnieje możliwość poprawy ochrony pracowników narażonych na działanie azbestu, a tym samym dalszego zmniejszenia prawdopodobieństwa zachorowania przez nich na choroby azbestozależne. Ponadto cztery państwa członkowskie wprowadziły już w swoim ustawodawstwie krajowym bardziej rygorystyczne poziomy OEL[19].

Proponowana zmiana dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy zwiększy skuteczność przewidzianego w niej OEL dzięki jego aktualizacji na podstawie najnowszych dostępnych dowodów naukowych. Proponowana zmiana jest poparta najnowszą szczegółową oceną dyrektywy (w ramach dokonanej w 2017 r. oceny *ex post* dyrektyw UE w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy [BHP][20]) oraz najnowszą oceną wdrażania dyrektyw UE w sprawie BHP, obejmującą lata 2013–2017. W ramach ostatniej szczegółowej oceny dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy stwierdzono, że jest ona nadal wysoce adekwatna i że w celu zwiększenia jej skuteczności w świetle postępu naukowego należy rozważyć obniżenie określonego w niej OEL.

Komisja zwróciła się do Komitetu ds. Oceny Ryzyka (RAC) Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA) o ocenę adekwatności naukowej obecnie obowiązującego OEL dotyczącego azbestu na potrzeby sporządzenia wniosku w sprawie zmiany dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy. RAC przyjął opinię naukową w czerwcu 2021 r.[21]. Potwierdzono w niej, że nie istnieje bezpieczny poziom narażenia na działanie azbestu, co oznacza, że każde narażenie może ostatecznie prowadzić do choroby. W związku z tym ustalono zależność między poziomami narażenia a powiązanym ryzykiem, wyrażającą łącznie nadmiarowe ryzyko śmiertelności na raka płuc i międzybłoniaka jako funkcję stężenia włókien w powietrzu. Ponadto trójstronny Komitet Doradczy ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy (ACSH) jednogłośnie zgodził się co do potrzeby obniżenia obecnego OEL.

Ograniczenie narażenia na działanie azbestu w miejscu pracy poprzez obniżenie OEL w całej UE skutecznie pomoże zapobiegać zachorowaniom i zgonom na nowotwory. Oznacza to w konsekwencji poprawę ochrony pracowników europejskich poprzez zwiększenie długości, jakości i wydajności ich życia zawodowego oraz zapewnienie w całej UE podobnego minimalnego poziomu ochrony. Zapewni to także przedsiębiorstwom równe warunki działania – podmioty, które nie wprowadzą odpowiednich środków, nie będą w stanie uzyskać przewagi konkurencyjnej nad tymi, które je zastosują.

Jeżeli środki nie zostaną wprowadzone, ze względu na opóźnione występowanie skutków (zdrowotnych) nieskutecznej profilaktyki, można się spodziewać, że przedsiębiorstwa będą w przyszłości ponosić wyższe koszty i odczują spadek wydajności z powodu absencji i utraty wiedzy fachowej. Dla państw członkowskich oznaczałoby to wzrost kosztów zabezpieczenia społecznego (np. ze względu na wyższe koszty leczenia i świadczeń z tytułu niezdolności do pracy) oraz utratę dochodów podatkowych.

Zmiana OEL przewidzianego w dyrektywie w sprawie azbestu w miejscu pracy doprowadzi do większej harmonizacji wartości dopuszczalnych w całej UE, co zapewni przedsiębiorstwom równe warunki działania. Przedsiębiorstwa zamierzające prowadzić działalność w wielu państwach członkowskich odniosą dalsze korzyści z uproszczenia

---

19 Niemcy, Dania, Francja i Niderlandy.

20 SWD(2017) 10 final.

21 RAC, *Opinion on scientific evaluation of occupational exposure limits for Asbestos* (Opinia w sprawie naukowej oceny dopuszczalnych wartości narażenia zawodowego na działanie azbestu) (ECHA/RAC/A77-O-0000006981-66-01/F).

obowiązujących wartości dopuszczalnych. Może to przynieść oszczędności, ponieważ będzie można wprowadzić wspólne rozwiązania w różnych zakładach, zamiast opracowywać osobne rozwiązania dla poszczególnych zakładów w celu spełnienia różnych wymogów w zakresie OEL.

Działania na szczeblu UE pozwolą również na stworzenie sprawiedliwszych warunków dla pracowników delegowanych, transgranicznych i mobilnych narażonych na działanie azbestu w sektorze budowlanym (w którym wielu jest pracowników delegowanych, często zmieniających miejsce – a niejednokrotnie również państwo członkowskie – wykonywania pracy). Kolejną korzyścią będzie sprawiedliwszy podział kosztów opieki zdrowotnej między państwami członkowskimi.

- **Spójność z przepisami obowiązującymi w tej dziedzinie polityki**

Niniejsza inicjatywa jest zgodna z Europejskim filarem praw socjalnych – w szczególności z jego zasadą 10. przewidującą prawo pracowników do zdrowego, bezpiecznego i dobrze dostosowanego środowiska pracy – oraz z planem działania na rzecz filaru. Zmiana OEL w odniesieniu do azbestu pomoże osiągnąć wysoki poziom ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników.

Inicjatywa stanowi również realizację zobowiązania – podjętego przez Komisję w strategicznych ramach UE dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2021–2027 oraz w europejskim planie walki z rakiem – do dalszego obniżenia OEL w odniesieniu do azbestu w dyrektywie w sprawie azbestu w miejscu pracy w 2022 r.

Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy[22] („dyrektywa ramowa BHP") oraz dyrektywa w sprawie czynników rakotwórczych, mutagenów i substancji reprotoksycznych nie wykluczają wprowadzenia bardziej rygorystycznych lub szczegółowych przepisów w dyrektywie w sprawie azbestu w miejscu pracy.

- **Spójność z innymi politykami Unii**

Rozporządzeniem REACH[23] (obowiązującym od 2007 r.) stworzono między innymi dwa odrębne podejścia regulacyjne na szczeblu UE: ograniczenia i zezwolenia.

Od 1988 r. zakazane jest wprowadzanie do obrotu i stosowanie krokidolitu i produktów, które go zawierają. Wprowadzanie do obrotu produktów zawierających azbest w innych postaciach podlega ograniczeniom. Przepisy te wielokrotnie zmieniano do momentu wprowadzenia w 2005 r. ostatecznego zakazu produkcji, wprowadzania do obrotu i stosowania azbestu we wszelkich postaciach oraz wyrobów i mieszanin zawierających azbest oraz takich, do których celowo dodano azbest[24].

---

22 Dz.U. L 183 z 29.6.1989, s. 1.

23 Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów. Dostępne na stronie: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX%3A32006R1907.

24 Dyrektywa Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest),

Dyrektywa w sprawie azbestu w miejscu pracy i rozporządzenie REACH zapewniają łącznie adekwatną ochronę pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu.

Przepisy dyrektywy i rozporządzenia REACH uzupełniają się pod względem prawnym. W dyrektywie ramowej BHP[25] ustanowiono główne zasady zapobiegania zagrożeniom zawodowym oraz ochrony bezpieczeństwa i zdrowia. Ma ona zastosowanie do wszystkich sektorów działalności i nie ma wpływu na obecne ani przyszłe przepisy krajowe i unijne, które zapewniają wyższy poziom ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników w miejscu pracy. Na podstawie art. 16 dyrektywy ramowej BHP przyjęto szereg indywidualnych dyrektyw w dziedzinie BHP (w tym dyrektywę w sprawie azbestu w miejscu pracy). Z kolei rozporządzenie REACH stanowi, że jego przepisy mają zastosowanie bez uszczerbku dla przepisów prawa dotyczącego ochrony pracowników, w tym dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

Zgodnie z art. 153 ust. 2 lit. b) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) Parlament Europejski i Rada „mogą przyjąć, w dziedzinach określonych w ustępie 1 litery a)–i) [art. 153 TFUE], w drodze dyrektyw, minimalne wymagania stopniowo wprowadzane w życie, z uwzględnieniem warunków i norm technicznych istniejących w każdym z państw członkowskich. Dyrektywy te unikają nakładania administracyjnych, finansowych i prawnych ograniczeń, które utrudniałyby tworzenie i rozwijanie małych i średnich przedsiębiorstw". Art. 153 ust. 1 lit. a) TFUE stanowi, że UE wspiera i uzupełnia działania państw członkowskich w dziedzinie „polepszania w szczególności środowiska pracy w celu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników".

Dyrektywę w sprawie azbestu w miejscu pracy przyjęto na podstawie art. 153 ust. 2 lit. b) TFUE, aby przyczynić się do poprawy zdrowia i bezpieczeństwa pracowników. Niniejszy wniosek ma na celu podwyższenie poziomu ochrony zdrowia pracowników zgodnie z art. 153 ust. 1 lit. a) TFUE w drodze zmiany OEL oraz pewnych dostosowań technicznych. W związku z tym właściwą podstawę prawną wniosku Komisji stanowi art. 153 ust. 2 lit. b) TFUE.

Zgodnie z art. 153 ust. 2 TFUE polepszanie w szczególności środowiska pracy w celu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników stanowi działalność prowadzoną w ramach polityki społecznej, w przypadku której kompetencje są podzielone między UE a państwa członkowskie.

• Pomocniczość (w przypadku kompetencji niewyłącznych)

Ponieważ zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników w związku z narażeniem na działanie azbestu są zasadniczo podobne w całej UE, Unia zdecydowanie ma do odegrania rolę wspierającą państwa członkowskie w ograniczaniu tego rodzaju zagrożeń.

Dane zgromadzone na etapie przygotowawczym wskazują na istnienie różnic między państwami członkowskimi w zakresie ustanawiania wartości dopuszczalnych dla azbestu. W

---

uchylona rozporządzeniem REACH (rozporządzeniem (WE) nr 1907/2006 – Dz.U. L 396 z 30.12.2006, s. 1); zob. załącznik XVII, pozycja 6 dotycząca włókien azbestu).

[25] Zob. przypis 22.

rezultacie stopień ochrony pracowników jest różny w różnych częściach UE. Trzy państwa członkowskie (Dania[26], Niderlandy[27] i Francja[28]) ustaliły wiążące OEL poniżej poziomu unijnego, natomiast jedno państwo członkowskie (Niemcy[29]) ustaliło – oprócz wiążącej wartości dopuszczalnej – limit stężenia odpowiadający poziomowi dopuszczalnego ryzyka[30], przyjmując podejście bardziej rygorystyczne niż obecne unijne OEL.

Wymienione cztery państwa członkowskie ograniczyły już swoje dopuszczalne wartości narażenia na działanie azbestu do poziomu poniżej OEL zapisanego w prawodawstwie UE, biorąc pod uwagę rozwój wiedzy naukowej i technologii w tej dziedzinie.

Aktualizacja dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy stanowi ponadto skuteczny sposób zapewnienia analogicznej aktualizacji środków zapobiegawczych we wszystkich państwach członkowskich. Umożliwi ona osiągnięcie jednolitego poziomu minimalnych wymogów służących zagwarantowaniu lepszego standardu w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa, a tym samym zminimalizowaniu różnic w ochronie zdrowia i bezpieczeństwa pracowników między państwami członkowskimi i na całym jednolitym rynku UE.

Dzięki temu zmienione unijne OEL będzie sprzyjać bardziej zharmonizowanej i lepszej ochronie pracowników oraz zapewnieniu przedsiębiorstwom w całej UE równych warunków działania.

Przedsiębiorstwa zamierzające prowadzić działalność w wielu państwach członkowskich odniosą dalsze korzyści z uproszczenia obowiązujących wartości dopuszczalnych. Może to przynieść oszczędności, ponieważ będzie można wprowadzić wspólne rozwiązania w różnych zakładach, zamiast opracowywać osobne rozwiązania dla poszczególnych zakładów w celu spełnienia różnych wymogów w zakresie OEL.

Zmiana wartości dopuszczalnej jest bardzo złożona i wymaga wysokiego poziomu wiedzy naukowej. Istotnym argumentem za zmianą unijnego OEL jest wyeliminowanie konieczności przeprowadzania przez państwa członkowskie własnych analiz naukowych, co przyniesie im prawdopodobnie znaczne oszczędności kosztów administracyjnych. Zaoszczędzone zasoby będzie można przeznaczyć na dalszą poprawę polityki BHP w poszczególnych państwach członkowskich.

Wynika z tego, że działania na szczeblu UE zmierzające do osiągnięcia celów niniejszego wniosku są konieczne, ponieważ cele te nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie ani na szczeblu centralnym, ani regionalnym czy lokalnym, ze względu na skalę i skutki proponowanego działania. Jest to zgodne z art. 5 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE). Dyrektywę w sprawie azbestu w miejscu pracy można zmienić wyłącznie na szczeblu UE i wyłącznie po przeprowadzeniu dwuetapowych konsultacji z partnerami społecznymi zgodnie z art. 154 TFUE.

---

26 Od 2022 r. dopuszczalna wartość dla azbestu wynosi 0,003 włókna na cm³ (https://asbest-huset.dk/graensevaerdi/).

27 Od 2017 r. stężenie włókien azbestowych typu chryzotylowego oraz włókien azbestu amfibolowego nie powinno przekraczać 0,002 włókna na cm³.

28 Od 2015 r. OEL wynosi 0,01 włókna na cm³, przy czym stężenie mierzy się za pomocą transmisyjnej mikroskopii elektronowej, a więc z uwzględnieniem „cienkich włókien azbestowych".

29 Podczas gdy OEL obecnie obowiązujący w Niemczech wynosi 0,1 włókna na cm³, obowiązkowe wytyczne wymagają uwzględnienia środków w celu obniżenia narażenia poniżej poziomu dopuszczalnego ryzyka (0,01 włókna na cm³) w praktyce.

30 Poziom dopuszczalnego ryzyka to akceptowane dodatkowe ryzyko zachorowania na nowotwór – statystycznie 4 osoby na 10 000 osób narażonych na działanie substancji w ciągu całego życia zawodowego zachorują na nowotwór. BAUA, *National Asbestos Profile for Germany*, 2014.

- **Proporcjonalność**

Proponowana zmiana dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy polega przede wszystkim na: (i) zmianie OEL w odniesieniu do azbestu poprzez zmianę art. 8 dyrektywy na podstawie dostępnych danych naukowych i technicznych, jak przewidziano w motywie 3 dyrektywy; (ii) uwzględnieniu pewnych aspektów bezpośrednio związanych z obniżeniem obowiązującego OEL (np. technik pomiaru); (iii) doprecyzowaniu pewnych aspektów technicznych tekstu dyrektywy.

Jeżeli chodzi o zaproponowane wartości dopuszczalne, po odbyciu szczegółowych rozmów ze wszystkimi zainteresowanymi stronami (przedstawicielami organizacji pracowników, organizacji pracodawców i rządów) wzięto pod uwagę społeczno-ekonomiczne czynniki wykonalności. Inicjatywa zmierza do zapewnienia zrównoważonego podejścia, tj. zapobieżenia wystąpieniu poważnych trudności gospodarczych dla przedsiębiorstw, a jednocześnie zapewnienia odpowiedniej ochrony pracownikom na szczeblu UE. Uznaje się, że inicjatywa jest zrównoważona i uzasadniona w świetle narastających i długoterminowych korzyści w postaci uniknięcia zgonów i zmniejszenia zagrożeń dla zdrowia wynikających z narażenia pracowników na działanie azbestu, a jednocześnie nie nakłada nieproporcjonalnych obciążeń na przedsiębiorstwa w odnośnych sektorach, w tym na mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa.

Zgodnie z art. 153 ust. 4 TFUE niniejszy wniosek przewiduje ustanowienie minimalnych wymogów, które nie uniemożliwią żadnemu państwu członkowskiemu utrzymania ani wprowadzenia bardziej rygorystycznych środków ochronnych zgodnych z Traktatami, na przykład w postaci niższych wartości dopuszczalnych lub innych przepisów zapewniających większą ochronę pracowników.

Wynika z tego, że zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w art. 5 ust. 4 TUE niniejszy wniosek nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia jego celów. Szczegółowe informacje na temat zgodności z zasadą proporcjonalności przedstawiono w ocenie skutków załączonej do niniejszego wniosku (pkt 8.2).

- **Wybór instrumentu**

W art. 153 ust. 2 lit. b) TFUE określono, że minimalne wymagania w dziedzinie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników można przyjąć „w drodze dyrektyw”.

3. WYNIKI OCEN EX POST, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

- **Oceny ex post/oceny adekwatności obowiązującego prawodawstwa**

W najnowszej szczegółowej ocenie dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy (w ramach oceny *ex post* unijnych dyrektyw BHP dokonanej w 2017 r.[31]) stwierdzono, że zgodnie z dostępnymi dowodami dyrektywa ta pozostaje wysoce adekwatna i skuteczna. Jednocześnie w badaniu będącym podstawą tej oceny stwierdzono, że w celu zwiększenia adekwatności i skuteczności dyrektywy należy rozważyć obniżenie OEL w odniesieniu do azbestu. W badaniu wskazano również, że kwestia ta wymaga bardziej dogłębnej analizy. Niniejszy wniosek wynika z powyższych ustaleń i opiera się na dogłębnej analizie zidentyfikowanych problemów.

[31] SWD(2017) 10 final.

- **Konsultacje z zainteresowanymi stronami**

Dwuetapowe konsultacje z europejskimi partnerami społecznymi zgodnie z art. 154 TFUE

W latach 2020 i 2021 Komisja przeprowadziła dwuetapowe konsultacje z partnerami społecznymi na szczeblu UE zgodnie z art. 154 ust. 2 TFUE. Pierwszy etap tych konsultacji zakończył się 11 lutego 2021 r. i potwierdził ogólne poparcie partnerów społecznych dla zmiany obecnego OEL w odniesieniu do azbestu. Drugi etap, który dotyczył głównie planowanej treści ewentualnego wniosku, zakończył się 30 września 2021 r.

Konsultacje umożliwiły Komisji zebranie opinii partnerów społecznych UE na temat możliwego kierunku i treści działań UE dotyczących zmiany wiążącego OEL w odniesieniu do azbestu.

Wyniki pierwszego etapu konsultacji potwierdziły ogólne poparcie partnerów społecznych dla działania na szczeblu UE w zakresie dopuszczalnych wartości narażenia zawodowego pracowników na niebezpieczne chemikalia.

Obie organizacje pracowników, które wzięły udział w konsultacjach[32], uznały, że zmiana obecnego OEL w odniesieniu do azbestu jest istotną kwestią, i zwróciły się o szerszy zakres działań w ramach dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy. Organizacje te zaproponowały między innymi: (i) rozszerzenie zakresu dyrektywy poprzez ujęcie w niej zaktualizowanego wykazu wszystkich znanych postaci włókien o podobnym szkodliwym wpływie na zdrowie ludzi; (ii) usunięcie pojęć narażenia sporadycznego i narażenia o niskiej intensywności oraz rozróżnienia materiałów zawierających azbest na materiały o cechach kruchości i bez cech kruchości oraz (iii) wprowadzenie zakazu obudowywania i zabezpieczania azbestu. Przedstawiły one również sugestie dotyczące aspektów technicznych[33], z których większość jest już objęta ogólnymi warunkami dyrektywy, natomiast inne wykraczają poza jej zakres. Sugestie organizacji odpowiadają propozycjom zawartym w rezolucji Parlamentu Europejskiego[34]. Niektóre sugestie – jak obowiązkowa kontrola budynków lub utworzenie krajowych rejestrów azbestu – wykraczają poza obszar polityki BHP. Jeszcze inne propozycje wykraczają w ogóle poza kompetencje UE; chodzi np. o wniosek ustawodawczy w sprawie uznawania chorób zawodowych, przewidujący minimalne normy w zakresie procedur uznawania oraz odszkodowania dla ofiar.

Trzy organizacje pracodawców, które wzięły udział w konsultacjach[35], poparły cel, jakim jest skuteczna ochrona pracowników przed narażeniem na niebezpieczne chemikalia, m.in. przez ustalenie w stosownych przypadkach wiążących OEL na szczeblu unijnym. Ich zdaniem leży to w interesie pracowników i przedsiębiorstw oraz przyczyniłoby się do utrzymania równych warunków działania dla przedsiębiorstw. Organizacje wyrażały jednak również pewne zastrzeżenia co do podejścia przyjmowanego przy ustalaniu takich wartości. Dwie organizacje pracodawców[36] podkreśliły, że wszelkie zmiany OEL muszą opierać się na solidnych dowodach naukowych oraz dogłębnej ocenie wykonalności technicznej i ekonomicznej oraz skutków społeczno-gospodarczych; w tym zakresie kluczową rolę odgrywa ACSH.

---

32 Europejska Konfederacja Związków Zawodowych i Europejska Federacja Pracowników Budownictwa i Przemysłu Drzewnego.

33 Np. ustanowienie minimalnych wymogów technicznych w celu obniżenia stężenia włókien azbestu, reprezentatywne pobieranie próbek indywidualnego narażenia pracowników i inne.

34 Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 20 października 2021 r. zawierająca zalecenia dla Komisji w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniami związanymi z azbestem (2019/2182(INL)) (Dz.U. C 184 z 5.5.2022, s. 45)

35 BusinessEurope, SMEunited (Europejskie Stowarzyszenie Rzemiosła oraz Małych i Średnich Przedsiębiorstw) oraz Europejska Federacja Przemysłu Budowlanego.

36 BusinessEurope i SMEunited.

W drugim etapie konsultacji dwie organizacje pracowników, które wzięły udział w konsultacjach[37], zgodziły się co do znaczenia dalszej poprawy ochrony pracowników przed narażeniem na działanie azbestu i poparły zmianę OEL w dyrektywie w sprawie azbestu w miejscu pracy. Obie organizacje pracowników podtrzymały swoje stanowisko wyrażone w pierwszym etapie konsultacji, wzywając do przyjęcia tych samych środków, które zaproponowano w rezolucji Parlamentu Europejskiego.

Trzy z czterech organizacji pracodawców, które wzięły udział zarówno w pierwszym, jak i w drugim etapie konsultacji[38], podtrzymały swoje wcześniejsze oświadczenia. Europejskie Stowarzyszenie Producentów Wyposażenia Stoczni i Wyposażenia Morskiego, które wzięło udział jedynie w drugim etapie konsultacji, stwierdziło, że obudowywanie jest najlepszym i najbezpieczniejszym sposobem postępowania z azbestem w gospodarce morskiej.

Konsultacje z ACSH

Trójstronny ACSH składa się z przedstawicieli rządów krajowych oraz organizacji pracowników i pracodawców. Jego opinii w sprawie niniejszego wniosku zasięgnięto za pośrednictwem specjalnej grupy roboczej ds. chemikaliów, zgodnie z mandatem ACSH. W ramach tego mandatu Komisja zwraca się do grupy roboczej ds. chemikaliów o aktywny udział w rekomendowaniu priorytetów w zakresie nowych lub zmienionych ocen naukowych. W opinii grupy roboczej ds. chemikaliów uwzględnia się wkład naukowy RAC oraz czynniki społeczno-gospodarcze i kwestię wykonalności.

24 listopada 2021 r. ACSH przyjął opinię[39] w sprawie wiążącego unijnego OEL na mocy dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy. Opinia ta odzwierciedlała osiągnięty kompromis co do potrzeby znacznego obniżenia obecnego wiążącego OEL w celu lepszej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników, przy uwzględnieniu postępu naukowo-technicznego, jaki nastąpił od czasu przyjęcia obecnego OEL wynoszącego 0,1 włókna na cm³ w 2003 r. Nie osiągnięto jednak konsensusu w sprawie proponowanej wartości dopuszczalnej. Grupa reprezentująca interesy rządów (GIG) i grupa reprezentująca interesy pracodawców (EIG) zgodnie twierdziły, że nową wartość dopuszczalną należy ustalić na poziomie 0,01 włókna na cm³, natomiast grupa reprezentująca interesy pracowników (WIG) zdecydowanie opowiadała się za nową OEL wynoszącą 0,001 włókna na cm³, zgodnie z propozycją w rezolucji Parlamentu Europejskiego.

Biorąc pod uwagę postęp techniczny, ACSH zasugerował również zastąpienie stosowania mikroskopu z kontrastem fazowym (PCM), czyli najpowszechniej obecnie wykorzystywanej metody pomiaru stężenia włókien azbestowych w powietrzu w miejscu pracy, bardziej nowoczesną i czułą metodą z wykorzystaniem mikroskopii elektronowej.

W tym względzie GIG podkreśliła, że ponieważ wiele państw członkowskich nadal stosuje PCM, potrzebny będzie okres przejściowy, aby umożliwić laboratoriom nabycie nowych urządzeń, wyszkolenie techników i zorganizowanie porównań międzylaboratoryjnych. GIG dodała, że według doświadczeń państw członkowskich stosujących mikroskopy elektronowe laboratoria będą potrzebowały 2 do 3 lat na przystosowanie się. GIG zaleciła wdrożenie nowego OEL najpóźniej 4 lata po wejściu w życie dyrektywy zmieniającej, natomiast EIG

[37] Europejska Konfederacja Związków Zawodowych i Europejska Federacja Pracowników Budownictwa i Przemysłu Drzewnego.

[38] BusinessEurope, SMEunited, Europejska Federacja Przemysłu Budowlanego i Stowarzyszenie Producentów Wyposażenia Stoczni i Wyposażenia Morskiego.

[39] ACSH, *Opinia w sprawie unijnego wiążącego dopuszczalnego narażenia zawodowego (BOEL) dla azbestu na mocy dyrektywy 2009/148/WE w sprawie azbestu w miejscu pracy* (dok. 008-21), przyjęta 24 listopada 2021 r.

zaproponowała dłuższy termin (4–5 lat). WIG postulowała, aby nowe OEL wdrożyć jak najszybciej po wejściu w życie zaktualizowanej dyrektywy.

- **Gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej**

W toku przeglądu wartości dopuszczalnych w ramach dyrektywy Komisja stosuje ugruntowaną procedurę, obejmującą zasięganie porad naukowych i konsultowanie się z ACSH. Wszelkie działania w zakresie BHP, szczególnie w odniesieniu do azbestu, muszą opierać się na rzetelnych podstawach naukowych. W związku z tym Komisja zwróciła się o poradę do RAC.

RAC opracowuje wysokiej jakości dane analityczno-porównawcze, dążąc do tego, aby wnioski i decyzje Komisji, a także jej polityka w zakresie ochrony bezpieczeństwa i zdrowia pracowników, opierały się na solidnych dowodach naukowych. Członkowie RAC, wybierani na podstawie obiektywnych kryteriów, są wysoko wykwalifikowanymi i niezależnymi ekspertami, posiadającymi specjalistyczną wiedzę. Przedstawiają oni Komisji opinie, które są pomocne w opracowywaniu polityki UE w zakresie ochrony pracowników.

Opinię naukową RAC niezbędną do zmiany OEL w odniesieniu do azbestu przyjęto w czerwcu 2021 r.[40]. Stwierdzono w niej, że nie istnieje bezpieczny poziom narażenia na działanie azbestu, co oznacza, że każde narażenie na jego działanie może powodować chorobę. W związku z tym ustalono zależność między narażeniem a związanym z nim ryzykiem.

W ramach niniejszej inicjatywy Komisja wykorzystała opinię RAC w sprawie zaktualizowanej oceny ryzyka związanego z azbestem. W opinii zaproponowano zależność między narażeniem a ryzykiem wyrażającą nadmiarowe ryzyko śmiertelności wywołanej nowotworami (rakiem płuc i międzybłoniakiem), związane z poszczególnymi poziomami narażenia. Związek między różnymi wartościami narażenia a ryzykiem wystąpienia nowotworu wskazuje na ryzyko dla narażonych pracowników przy różnym poziomie OEL. Przykładowo – w przypadku wartości narażenia równoważnej obecnemu OEL istnieje ryzyko, że 125 spośród 100 000 narażonych pracowników może zachorować na raka płuc lub międzybłoniaka.

- **Ocena skutków**

Niniejszemu wnioskowi towarzyszy ocena skutków. Sprawozdanie z oceny skutków zostało poparte badaniem, w którym zgromadzono informacje służące analizie skutków zdrowotnych, społeczno-gospodarczych i środowiskowych w związku z ewentualnymi zmianami dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy[41]. Ocenę skutków przedstawiono i omówiono na posiedzeniu Rady ds. Kontroli Regulacyjnej 27 kwietnia 2022 r. Rada wydała opinię pozytywną z zastrzeżeniami 29 kwietnia 2022 r. Uwagi Rady ds. Kontroli Regulacyjnej uwzględniono w końcowym sprawozdaniu z oceny skutków.

Przeanalizowano następujące warianty różnych dopuszczalnych wartości dla azbestu:

- scenariusz odniesienia zakładający niepodejmowanie dalszych działań na szczeblu UE (wariant 1);

[40] Opinia RAC. Zob. przypis 21.

[41] Zob. przypis 18.

- warianty obejmujące różne poziomy OEL, z uwzględnieniem oceny naukowej dokonanej przez RAC[42], opinii ACSH[43] oraz wartości OEL obowiązujących w poszczególnych państwach członkowskich (ocena naukowa zapewnia rzetelne podejście oparte na dowodach, natomiast opinia ACSH dostarcza ważnych informacji na potrzeby skutecznego wdrożenia zmienionych wariantów OEL).

Na wczesnym etapie odrzucono szereg innych wariantów, ponieważ uznano je za nieproporcjonalne lub mniej skuteczne w osiąganiu celów niniejszej inicjatywy. Odrzucone warianty dotyczyły sposobu ustalania OEL, wyboru innego instrumentu lub wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Rozwiązania alternatywne o charakterze nieregulacyjnym, np. wytyczne lub przykłady dobrych praktyk, uznano za niewystarczająco skuteczne w osiąganiu celów niniejszej inicjatywy, ponieważ skutkowałyby niewiążącymi przepisami. Odrzucono również przyjęcie odmiennego rozwiązania dla MŚP, ponieważ bardzo wielu pracowników narażonych na działanie azbestu jest zatrudnionych w MŚP, a wszyscy pracownicy powinni mieć zapewniony taki sam poziom ochrony, niezależnie od wielkości przedsiębiorstwa.

Komisja przeanalizowała skutki gospodarcze, społeczne i środowiskowe poszczególnych wariantów strategicznych. Wyniki analizy przedstawiono w ocenie skutków załączonej do niniejszego wniosku. Poszczególne warianty porównano i wybrano wariant preferowany na podstawie kryteriów skuteczności, efektywności i spójności. Koszty i korzyści obliczono w odniesieniu do okresu 40 lat. Przyszłe obciążenie chorobami oszacowano w tym samym okresie, aby odpowiednio uwzględnić okres latencji w zachorowaniach na nowotwory. Wszelkie etapy analizy przeprowadzono zgodnie z Wytycznymi w sprawie lepszego stanowienia prawa[44].

Komisja porównała warianty brane pod uwagę i uwzględniła stanowiska poszczególnych grup interesów w ramach ACSH. Na tej podstawie Komisja wybrała preferowany wariant polegający na ustaleniu OEL na poziomie 0,01 włókna na cm³ jako średniej ważonej w przeliczeniu na 8-godzinny okres odniesienia (TWA) i sformułowała to w postaci odpowiedniego przepisu prawnego ujętego w niniejszym wniosku. Uznano, że ten wariant jest zrównoważony i uzasadniony w świetle narastających i długoterminowych korzyści w postaci uniknięcia zgonów i zmniejszenia zagrożeń dla zdrowia wynikających z narażenia pracowników na działanie azbestu, a jednocześnie nie nakłada nieproporcjonalnych obciążeń na przedsiębiorstwa w odnośnych sektorach, w tym na mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa.

Biorąc pod uwagę postęp techniczny i potrzebę pomiaru znacznie niższych poziomów narażenia w celu sprawdzenia zgodności z potencjalnie zmienionym OEL, wszystkie grupy interesów w ramach ACSH były zgodne, że oprócz metody PCM (która jest obecnie metodą referencyjną ilościowego oznaczania stężenia włókien azbestowych w powietrzu w miejscu pracy) można by w miarę możliwości stosować bardziej nowoczesną i czułą metodykę z wykorzystaniem mikroskopii elektronowej. GIG i EIG podkreśliły również, że wdrożenie nowej metody pomiaru będzie wymagało czasu, ponieważ wiele państw członkowskich nadal stosuje PCM. W związku z tym konieczny będzie okres przystosowawczy, aby umożliwić laboratoriom nabycie nowych urządzeń, wyszkolenie techników i zorganizowanie porównań międzylaboratoryjnych.

Szacuje się, że w sytuacji braku działania na szczeblu UE pracownicy narażeni na działanie azbestu nadal będą narażeni na zwiększone ryzyko zachorowania na nowotwory pochodzenia

[42] Opinia RAC. Zob. przypis 21.
[43] Zob. przypis 39.
[44] Dostępne na stronie: https://ec.europa.eu/info/better-regulation-guidelines-and-toolbox_pl.

zawodowego. Zgodnie ze scenariuszem odniesienia[45], jeżeli nie zostaną podjęte żadne działania, to obecne poziomy narażenia doprowadzą w UE-27 w ciągu najbliższych 40 lat do 884 przypadków nowotworów, które można przypisać narażeniu zawodowemu na działanie azbestu[46], co spowoduje 707 zgonów w tym samym okresie. W badaniu stanowiącym podstawę oceny skutków[47] oszacowano, że te przewidywane przypadki nowotworów spowodują koszty zdrowotne w wysokości od 228 mln do 438 mln EUR.

Wpływ na pracowników

Jeżeli chodzi o wpływ na pracowników, niniejsza inicjatywa powinna pomóc w eliminowaniu przypadków nowotworów pochodzenia zawodowego, przy jednoczesnym ograniczeniu takich skutków jak cierpienie pracowników i opiekujących się nimi rodzin, niższa jakość życia czy gorsze samopoczucie. Szacuje się, że zapobiec można w ten sposób 663 przypadkom nowotworów (międzybłoniaka oraz raka płuc, jamy ustnej i jajnika). Szacuje się, że pieniężne korzyści zdrowotne wynikające z inicjatywy wyniosą od 166 mln do 323 mln EUR. Co więcej, z udoskonalenia środków zarządzania ryzykiem skorzystać może ogół społeczeństwa, a to za sprawą zmniejszonego powstawania i rozprzestrzeniania się pyłu azbestowego w pobliżu miejsc występowania azbestu.

Wpływ na pracodawców

Jeśli chodzi o wpływ na pracodawców, przedmiotowa inicjatywa może zwiększyć koszty operacyjne przedsiębiorstw, które będą musiały dostosować swoje metody pracy tak, aby zachować zgodność z nową wartością OEL. Koszty te będą obejmować koszty przyrostowe generowane przez środki zarządzania ryzykiem (w tym koszt środków ochrony dróg oddechowych), koszty powiadamiania i nadzoru medycznego, monitorowania oraz szkoleń. Ewentualne koszty dodatkowych pomiarów wynikające z niższej wartości dopuszczalnej powodowałyby bardzo ograniczone dodatkowe obciążenie administracyjne przedsiębiorstw. Wybrany wariant wiązałby się z najniższymi kosztami dla przedsiębiorstw.

Szacuje się, że umiarkowane negatywne skutki wystąpią w przypadku jedynie nielicznych małych przedsiębiorstw w ograniczonej liczbie sektorów (np. naprawa sprzętu elektrycznego). Koszty najprawdopodobniej zostaną w dużym stopniu przeniesione na klientów.

Nie przewiduje się, aby istotna liczba przedsiębiorstw zaprzestała działalności w wyniku zastosowania preferowanego wariantu. W związku z powyższym nie przewiduje się znacznej utraty zatrudnienia netto[48]. Korzyści wynikające z lepszego stanu zdrowia personelu mogą mieć pośredni wpływ na reputację przedsiębiorstw, ponieważ praca z azbestem może być postrzegana jako mniej ryzykowna w kontekście kwestii zdrowotnych. W rezultacie przedsiębiorstwom łatwiej będzie zatrudnić i utrzymać pracowników, co wpłynie na zmniejszenie kosztów rekrutacji i zwiększenie produktywności pracowników.

W niniejszym wniosku nie przewiduje się żadnych obowiązków informacyjnych, a zatem jego przyjęcie nie spowoduje zwiększenia obciążeń administracyjnych nałożonych na przedsiębiorstwa.

---

45 Maksymalnie zbliżonym do przyszłej sytuacji.

46 W tym międzybłoniaka oraz raka płuc, krtani i jajników.

47 Zob. przypis 18.

48 Zob. przypis 18.

Wpływ na środowisko

Niewiele jest dostępnych danych z pomiarów, które odnoszą się do wpływu na środowisko. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę obecne przepisy dotyczące odpadów azbestowych oraz rozbiórki lub działań remontowych związanych z azbestem w budynkach, uwalnianie azbestu jest uważane za stosunkowo niskie[49]. Ze względu na niskie poziomy uwalniania wpływ azbestu na środowisko jest uznawany za stosunkowo niski, mimo trwałości i toksyczności włókien azbestu. Wprowadzenie dalszych środków zarządzania ryzykiem, które wymagałyby dostosowania się do bardziej rygorystycznej wartości OEL, może również przyczynić się do nieznacznej poprawy w zakresie narażenia środowiskowego na działanie azbestu, aczkolwiek jest mało prawdopodobne, iż zaobserwowane zostaną znaczne różnice. Wpływ azbestu na środowisko jest ograniczony dzięki obecnym przepisom UE dotyczącym odpadów, które kompleksowo regulują bezpieczną dla środowiska gospodarkę odpadami azbestowymi po ich wytworzeniu[50]. Odpady azbestowe klasyfikuje się jako odpady niebezpieczne[51]. W związku z tym, zgodnie z przepisami UE dotyczącymi odpadów, do wytwarzania takich odpadów, ich transportu i gospodarowania nimi zastosowanie mają szczegółowe i bardziej rygorystyczne przepisy, m.in. obowiązek sprawozdawczości i identyfikowalności, co pozwala zagwarantować gospodarowanie odpadami w sposób chroniący środowisko.

Ponieważ przedsiębiorstwa mogłyby przenosić na klientów dodatkowe koszty, wynikające z bardziej rygorystycznej wartości OEL, należy rozważyć potencjalny negatywny wpływ na kwestie związane z renowacją oraz cele ekologiczne (np. odkładanie renowacji na później i utracone oszczędności energii). Im bardziej rygorystyczna będzie wartość OEL, tym większe będą te negatywne skutki. Budynki są odpowiedzialne za 36 % emisji gazów cieplarnianych związanych z energią. Zakładając, że ponad 85 % obecnych budynków będzie nadal stało w 2050 r. renowacje pod względem efektywności energetycznej będą miały zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celów Europejskiego Zielonego Ładu[52]. W tym kontekście założeniem inicjatywy „Fala renowacji”[53] jest podwojenie rocznego wskaźnika renowacji energetycznej do 2030 r. Specjalistyczne prace renowacyjne ukierunkowane na zmniejszenie zużycia energii mogą podnosić długoterminową wartość nieruchomości oraz przyczynić się do tworzenia miejsc pracy i inwestycji, często zakorzenionych w lokalnych łańcuchach dostaw.

Wpływ na zmianę klimatu

Azbest ma właściwości pochłaniania cząsteczek dwutlenku węgla rozpuszczonych w wodzie deszczowej lub unoszących się w powietrzu[54], może zatem odgrywać rolę w kontekście zmiany klimatu. Ponieważ jednak poziom emisji do środowiska będzie niski, nie przewiduje się wpływu przedmiotowej inicjatywy na zmianę klimatu.

---

49 Dyrektywa ramowa w sprawie odpadów (2008/98/WE) i dyrektywa w sprawie składowania odpadów (1999/31/WE), które określają bezpieczne dla środowiska sposoby gospodarki odpadami azbestowymi, a także *Protokół UE dotyczący gospodarowania odpadami z budowy i rozbiórki* i *Wytyczne dotyczące kontroli odpadów przed rozbiórką i renowacją budynków* opublikowane przez Komisję, których celem jest wspieranie przedsiębiorstw w bezpiecznym usuwaniu azbestu i gospodarowaniu nim.

50 Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2008/98/WE w sprawie odpadów z zakresu stosowania dyrektywy wyłączone są „budynki trwale związane z gruntami”, ponieważ nie są uznawane za odpady.

51 Zgodnie z załącznikiem III do dyrektywy 2008/98/WE w sprawie odpadów i decyzją 2000/532/WE w sprawie wykazu odpadów.

52 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0802

53 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0662

54 https://www.technologyreview.com/2020/10/06/1009374/asbestos-could-be-a-powerful-weapon-against-climate-change-you-read-that-right/

Z kolei ekstremalne warunki pogodowe spowodowane zmianą klimatu mogą zwiększyć erozję materiałów azbestowych, których jeszcze nie usunięto (np. płyt dachowych i innych zewnętrznych materiałów budowlanych zawierających azbest), potencjalnie uwalniając je do środowiska.

Wpływ na państwa członkowskie i organy krajowe

Jeżeli chodzi o wpływ na państwa członkowskie i organy krajowe – państwa członkowskie, które wprowadziły OEL dla azbestu na poziomie wartości dopuszczalnej określonej w przedmiotowej inicjatywie lub niższym, będą dotknięte w mniejszym stopniu niż państwa członkowskie, w których obowiązuje wyższa OEL. Szacuje się, że koszty ponoszone przez organy krajowe nie będą wysokie; wyniosą one około 390 tys. EUR dla poszczególnych państw. Koszty te obejmują: (i) koszty transpozycji, tj. przyjęcia przepisów krajowych w celu uwzględnienia zmian OEL; (ii) koszty zmiany wytycznych (w tym środków zalecanych w celu zapewnienia, aby stężenie w przypadku narażenia zawodowego było znacznie niższe niż OEL) oraz (iii) koszty egzekwowania, monitorowania i wydawania orzeczeń. Koszty wspomniane w ppkt (iii) wynikają wyłącznie z przetwarzania nowych powiadomień[55]; szacuje się, że zmieszczą się w przedziale od 650 mln EUR do 2,18 mld EUR w ciągu 40 lat lub od 16,25 mln EUR do 54,5 mln EUR w ujęciu rocznym.

W oparciu o doświadczenia zgromadzone przez Komitet Starszych Inspektorów Pracy i uwzględniając sposób organizacji działań wykonawczych w różnych państwach członkowskich, można stwierdzić, że jest mało prawdopodobne, by zmiana wartości dopuszczalnych dla azbestu w dyrektywie miała jakikolwiek wpływ na ogólne koszty wizyt kontrolnych. Inspekcje są planowane zazwyczaj niezależnie od wniosku, często w następstwie skarg lub zgodnie ze strategią kontroli danego organu. Inspekcje mogą jednak dotyczyć odpowiednich gałęzi przemysłu, w których występuje azbest.

Niniejsza inicjatywa powinna również przyczynić się do złagodzenia strat finansowych systemów zabezpieczenia społecznego i opieki zdrowotnej w państwach członkowskich dzięki zapobieganiu problemom zdrowotnym pracowników. Szacowane korzyści dla organów publicznych (3,4 mln EUR w ciągu 40 lat) są niższe niż określone ilościowo koszty (około 421 mln EUR w ciągu 40 lat).

Jeżeli chodzi o uproszczenie obowiązującego ustawodawstwa i zwiększenie jego efektywności, w preferowanym wariancie wyeliminowana zostaje konieczność przeprowadzania przez państwa członkowskie własnych analiz naukowych w celu zmiany OEL. Uproszczenie pomaga również pracodawcom – zwłaszcza działającym w wielu państwach członkowskich – w zapewnianiu zgodności z prawem.

Wkład w zrównoważony rozwój

Inicjatywa przyczyni się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju dotyczących dobrego zdrowia i jakości życia (cel zrównoważonego rozwoju 3) oraz wzrostu gospodarczego i godnej pracy (cel zrównoważonego rozwoju nr 8). Oczekuje się również, że

[55] Planowany przegląd dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy nie skutkuje zmianą systemu powiadamiania. Obniżenie OEL może pośrednio zwiększyć koszty ponoszone przez państwa członkowskie i przedsiębiorstwa w przypadku wzrostu liczby zgłoszeń. Koszty te byłyby w większym stopniu związane ze sposobem, w jaki dyrektywa w sprawie azbestu w miejscu pracy jest obecnie wdrażana w państwach członkowskich (w odniesieniu do systemu powiadamiania), niż z obowiązkiem administracyjnym nałożonym w wyniku zmiany OEL.

będzie ona miała pozytywny wpływ na cele zrównoważonego rozwoju dotyczące innowacyjności, przemysłu i infrastruktury (cel zrównoważonego rozwoju 9) oraz odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji (cel zrównoważonego rozwoju 12).

Wpływ na cyfryzację

Nie analizowano szczegółowo wpływu na cyfryzację, można jednak oczekiwać, że będzie on pozytywny, na przykład ze względu na rozwój narzędzi sztucznej inteligencji w połączeniu z technikami pomiarowymi w celu poprawy liczenia włókien lub rozwój robotycznego wydobywania azbestu z budynków.

- **Sprawność regulacyjna i uproszczenie**

Wpływ na MŚP

Niniejszy wniosek nie przewiduje żadnych wyjątków dla mikroprzedsiębiorstw ani MŚP. Zgodnie z dyrektywą w sprawie azbestu w miejscu pracy MŚP nie są zwolnione z obowiązku ograniczenia narażenia pracowników na pył z azbestu lub z materiałów zawierających azbest w miejscu pracy do minimum, a w każdym razie poniżej wartości dopuszczalnej określonej w art. 8 tej dyrektywy.

Zmiana wartości dopuszczalnej dla azbestu przewidzianej w niniejszym wniosku nie powinna mieć wpływu na MŚP znajdujące się w państwach członkowskich, w których krajowe wartości dopuszczalne są równe zaproponowanym wartościom lub od nich niższe. Mogą jednak wystąpić skutki gospodarcze dla MŚP i innych przedsiębiorstw w państwach członkowskich, w których obowiązują obecnie wyższe OEL dla azbestu.

Obniżenie OEL dla azbestu wpłynie najprawdopodobniej na małe przedsiębiorstwa, które stanowią 99,32 % przedsiębiorstw pracujących z azbestem we wszystkich sektorach.

Oczekuje się, że koszty będą miały niewielki wpływ (stosunek kosztów do obrotów między 2 a 4 %) w sektorach naprawy sprzętu elektrycznego, naprawy i konserwacji statków i łodzi oraz konserwacji i naprawy pojazdów silnikowych (0,02 % wszystkich przedsiębiorstw zajmujących się azbestem). Zdecydowana większość MŚP – z wyjątkiem MŚP prowadzących działalność w wymienionych wyżej sektorach – niekoniecznie odczuje wzrost kosztów.

W związku z tym można stwierdzić, że w ogólnej analizie przedstawionej w ocenie skutków towarzyszącej niniejszemu wnioskowi należycie uwzględniono specyfikę, ograniczenia i szczególne wyzwania dotyczące MŚP.

Wpływ na konkurencyjność UE lub handel międzynarodowy

Niniejsza inicjatywa będzie miała pozytywny wpływ na konkurencję na jednolitym rynku dzięki: (i) zmniejszeniu różnic konkurencyjności między przedsiębiorstwami prowadzącymi działalność w państwach członkowskich, w których obowiązują różne wartości OEL dla azbestu oraz (ii) zwiększeniu pewności odnośnie do możliwego do wyegzekwowania limitu narażenia w całej UE.

Wprowadzenie niższej wartości OEL będzie miało mniejszy wpływ na konkurencyjność przedsiębiorstw, które są już bliżej rozpatrywanych wartości OEL. Ma to szczególne znaczenie dla przedsiębiorstw prowadzących działalność we Francji, Danii, Niderlandach i

Niemczech, gdzie wartości OEL są zbliżone do proponowanego wariantu OEL (0,01 włókna na cm^3) lub od niego niższe.

Dzięki temu przedsiębiorstwa te mogą stać się bardziej konkurencyjne pod względem kosztów niż przedsiębiorstwa, które zazwyczaj prowadzą działalność w innych krajach UE lub poza UE. Większość prac związanych z azbestem jest jednak wykonywana *in situ* (tj. w lokalizacji budynku). W związku z tym przedsiębiorstwa nie mogą wykorzystać żadnej przewagi konkurencyjnej wynikającej z mniej rygorystycznych wymogów w kraju pochodzenia. Jakkolwiek większość działań związanych z azbestem jest prowadzona przez przedsiębiorstwa działające jedynie w jednym państwie członkowskim, to większe przedsiębiorstwa (a także – w mniejszym stopniu – średnie przedsiębiorstwa) posiadające zakłady w różnych państwach członkowskich mogłyby uzyskać korzyści z uproszczonych procedur administracyjnych za sprawą zharmonizowanego zestawu wymogów dotyczących zgodności.

- **Prawa podstawowe**

Wpływ na prawa podstawowe jest uznawany za pozytywny – w szczególności w odniesieniu do art. 2 (prawo do życia) i art. 31 (prawo do należytych i sprawiedliwych warunków pracy) Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

Jeśli chodzi o równość płci, 97 % pracowników sektora budowlanego to mężczyźni[56].

4. WPŁYW NA BUDŻET

Wniosek nie wiąże się z koniecznością przeznaczenia dodatkowych środków budżetowych i zasobów ludzkich na potrzeby budżetu UE lub organów utworzonych przez UE.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

- **Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania**

Na potrzeby monitorowania skutków niniejszej dyrektywy stosuje się następujące główne wskaźniki: (i) liczba chorób zawodowych i przypadków nowotworów pochodzenia zawodowego w UE oraz (ii) zmniejszenie kosztów związanych z nowotworami pochodzenia zawodowego ponoszonych przez przedsiębiorstwa i systemy zabezpieczenia społecznego w UE.

Monitorowanie pierwszego wskaźnika opiera się na: (i) dostępnych danych zgromadzonych przez Eurostat; (ii) danych przekazywanych przez pracodawców właściwym organom krajowym i obejmujących przypadki nowotworów stwierdzonych zgodnie z prawem krajowym lub praktyką krajową, wynikających z narażenia zawodowego na działanie azbestu zgodnie z art. 14 ust. 8 dyrektywy w sprawie czynników rakotwórczych, mutagenów i substancji reprotoksycznych, do których to danych Komisja może mieć dostęp zgodnie z art. 18 wspomnianej dyrektywy; oraz (iii) danych przedłożonych przez państwa członkowskie zgodnie z art. 22 dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy dotyczącym przedkładania Komisji sprawozdań z praktycznego wykonania przedmiotowej dyrektywy zgodnie z art. 17a dyrektywy ramowej w sprawie BHP.

---

56 Eurostat, *Zawody nadal podzielone w zależności od płci (ang. Jobs still split along gender lines).*

Monitorowanie drugiego wskaźnika wymaga porównania szacunkowych danych dotyczących obciążenia chorobami nowotworowymi pochodzenia zawodowego w kategoriach strat ekonomicznych i kosztów opieki zdrowotnej oraz takich danych zgromadzonych po przyjęciu zmiany. Spadek wydajności i koszty opieki zdrowotnej można obliczyć na podstawie liczby zachorowań na nowotwory pochodzenia zawodowego oraz liczby zgonów z powodu nowotworów pochodzenia zawodowego.

Zgodność transpozycji zmienionych przepisów będzie poddana ocenie w dwóch etapach (kontrola transpozycji i kontrola zgodności). Komisja oceni praktyczne wdrożenie proponowanej zmiany w ramach okresowej oceny, którą musi przeprowadzić zgodnie z art. 17a dyrektywy ramowej w sprawie BHP. Stosowanie i egzekwowanie przepisów będzie monitorowane przez organy krajowe, w szczególności krajowe inspekcje pracy.

Na szczeblu UE Komitet Starszych Inspektorów Pracy informuje Komisję o wszelkich praktycznych problemach związanych z egzekwowaniem dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy, w tym o trudnościach związanych z przestrzeganiem wiążącej wartości dopuszczalnej dla azbestu.

Gromadzenie wiarygodnych danych w tym obszarze jest procesem złożonym. W związku z tym Komisja i Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy (EU-OSHA) aktywnie pracują nad poprawą jakości i dostępności danych, tak aby można było dokładniej zmierzyć rzeczywisty wpływ proponowanej inicjatywy i opracować dodatkowe wskaźniki (np. dotyczące umieralności spowodowanej nowotworami pochodzenia zawodowego).

Trwające projekty generujące przydatne dane obejmują współpracę z organami krajowymi w zakresie gromadzenia danych dotyczących europejskich statystyk chorób zawodowych[57] oraz badanie narażenia pracowników na czynniki ryzyka zachorowania na raka, które ma zostać przeprowadzone przez EU-OSHA[58]. Po pracach legislacyjnych musi nastąpić skuteczne wdrożenie przepisów w miejscach pracy. Przedsiębiorstwa mogą korzystać z szerokiego wachlarza narzędzi, informacji i dobrych praktyk, które w odniesieniu do substancji niebezpiecznych udostępnia EU-OSHA w ramach kampanii „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy”[59].

Po przyjęciu proponowanej zmiany dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy Komisja zamierza ponadto opracować, we współpracy z ACSH, wytyczne wspierające jej stosowanie. W wytycznych mogłyby znaleźć się szczegółowe informacje dotyczące przepisów, które już znajdują się w obecnej wersji dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy (na przykład w odniesieniu do szkoleń lub stosowania środków ochrony indywidualnej). Niektóre z tych przepisów wchodzą w zakres kompetencji państw członkowskich (np. certyfikacja firm zajmujących się usuwaniem azbestu), jednak korzystne może okazać się doprecyzowanie przepisów i udzielenie wskazówek w tym obszarze.

Kluczowe znaczenie ma promowanie odpowiednich szkoleń dla pracowników zajmujących się azbestem w ramach prac budowlanych, remontowych i rozbiórkowych. Wytyczne

---

57 https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/european-occupational-diseases-statistics

58 https://osha.europa.eu/en/facts-and-figures/workers-exposure-survey-cancer-risk-factors-europe. Badanie zostanie początkowo przeprowadzone w zasadniczo reprezentatywnej grupie sześciu państw członkowskich i obejmie 24 czynniki ryzyka zachorowania na raka, w tym azbest. Pierwsze ustalenia spodziewane są w 2023 r.

59 Kampania miała kilka celów, m.in. podniesienie świadomości na temat znaczenia zapobiegania zagrożeniom stwarzanym przez substancje niebezpieczne, promowanie oceny ryzyka, podniesienie świadomości na temat zagrożeń związanych z narażeniem na działanie czynników rakotwórczych w miejscu pracy oraz zwiększenie wiedzy na temat ram prawnych. Przeprowadzono ją w latach 2018–2019. Jednym z jej rezultatów jest baza wytycznych i dobrych praktyk dostępna pod adresem https://osha.europa.eu/en/themes/dangerous-substances/practical-tools-dangerous-substances.

mogłyby pomóc państwom członkowskim i pracodawcom, zwłaszcza MŚP, w zapewnieniu, aby pracownicy byli świadomi środków ostrożności, jakie należy podjąć w celu osiągnięcia najwyższego poziomu ochrony.

Wytycznymi można by objąć również inne kwestie związane z procedurą oczyszczania, uzupełniając obecne przepisy dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy dotyczące:

sporządzania planu pracy przed rozpoczęciem robót rozbiórkowych lub prac związanych z usunięciem azbestu lub wyrobów zawierających azbest z budynków, struktur, urządzeń lub instalacji oraz ze statków, który to plan musi, na wniosek właściwych organów, zawierać informacje dotyczące ochrony i odkażania (oczyszczania) osób wykonujących prace (art. 13 ust. 2 akapit trzeci lit. d) ppkt (i)) oraz

szkolenia pracowników, które umożliwia im zdobycie niezbędnej wiedzy i umiejętności w zakresie prewencji i bezpieczeństwa, zwłaszcza w odniesieniu do procedur usuwania zanieczyszczeń (oczyszczania) (art. 14 ust. 2 lit. g)).

Wytyczne mogłyby odnosić się także do niektórych przepisów, które wchodzą w zakres kompetencji państw członkowskich (takich jak certyfikacja firm zajmujących się usuwaniem azbestu). Korzystne mogłoby być dodatkowe wsparcie dotyczące tych przepisów. Wytyczne mogłyby również zawierać praktyczne informacje na temat pojęć związanych z wdrażaniem dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy, takich jak narażenie sporadyczne i o niskiej intensywności, brak cech kruchości, pobieranie próbek, plany prac, powiadomienia kierowane do organów krajowych, kontrole wyposażenia w środki ochrony indywidualnej, przechowywanie dokumentacji medycznej i zaświadczenia lekarskie. W stosownych przypadkach wytyczne zawierać będą informacje o działaniach podejmowanych w zależności od sektora. Umożliwiłoby to wszystkim zaangażowanym podmiotom przeprowadzenie zakładanej liczby renowacji przy zapewnieniu najwyższego poziomu ochrony pracowników przed narażeniem na działanie azbestu.

- **Dokumenty wyjaśniające (w przypadku dyrektyw)**

Państwa członkowskie muszą przekazać Komisji tekst przepisów krajowych przyjętych w celu transpozycji dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy oraz tabelę korelacji między tymi przepisami a dyrektywą. W celu zapewnienia przestrzegania minimalnych wymogów ustanowionych w niniejszym wniosku potrzebne są jednoznaczne informacje na temat transpozycji nowych przepisów.

W związku z powyższym proponuje się, aby państwa członkowskie notyfikowały Komisji swoje środki transpozycji, przedstawiając przynajmniej dokument lub dokumenty wyjaśniające związek między elementami dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy a odpowiadającymi im częściami krajowych instrumentów transpozycyjnych.

- **Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku**

Artykuł 1

W art. 1 przewidziano zmianę dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy, w szczególności w odniesieniu do aktualizacji dopuszczalnej wartości dotyczącej azbestu oraz innych pomniejszych aspektów związanych z obniżeniem obecnej wartości dopuszczalnego stężenia w miejscu pracy (OEL) (takich jak techniki pomiaru oraz techniczne i językowe wyjaśnienia oraz dostosowania tekstu dyrektywy).

W związku z powyższym wnioskuje się zastąpienie art. 8 nowym art. 8 wymagającym od pracodawców zapewnienia, aby żaden pracownik nie był narażony na działanie azbestu unoszącego się w powietrzu w stężeniu przekraczającym 0,01 włókna na cm³ jako średnia ważona w przeliczeniu na 8-godzinny okres odniesienia (TWA). Ponieważ pomiar wartości OEL wynoszącej 0,01 włókna na cm³ jest możliwy przy pomocy mikroskopu z kontrastem fazowym (PCM), nie ma potrzeby wprowadzać okresu przejściowego dla wdrożenia zmienionej wartości OEL.

Jednak zgodnie z opinią ACSH w artykule wyraźnie wspomniano o stosowaniu – w miarę możliwości, jako uzupełnienie zalecanego liczenia włókien za pomocą PCM – bardziej nowoczesnej i czułej metodyki opartej na mikroskopii elektronowej (EM), która zapewnia równoważne lub lepsze wyniki niż PCM.

Aby uniknąć niejasności i rozbieżnych interpretacji, przewidziano wyraźny przepis, zgodnie z którym azbest w rozumieniu dyrektywy w sprawie azbestu w miejscu pracy jest rakotwórczy, a azbest oznacza włókniste krzemiany sklasyfikowane jako substancje rakotwórcze 1A zgodnie z rozporządzeniem (WE) 1272/2008[60].

W art. 1 sprecyzowano również spoczywający na pracodawcach obowiązek ograniczenia do minimum narażenia pracowników na pył pochodzący z azbestu lub materiałów zawierających azbest w miejscu pracy, precyzując, że w każdym przypadku poziom ten musi być tak niski, jak jest to technicznie możliwe poniżej limitu określonego we wniosku.

Zobowiązanie pracodawców do podjęcia wszelkich niezbędnych kroków w celu zidentyfikowania domniemanych materiałów zawierających azbest przed rozpoczęciem rozbiórki lub prac konserwacyjnych poprzez uzyskanie informacji od właścicieli budynków zostaje rozszerzone na inne istotne źródła informacji, takie jak odpowiednie rejestry.

Art. 2 do 4

Art. 2 do 4 zawierają przepisy dotyczące transpozycji do prawa krajowego państw członkowskich. W art. 3 określono datę wejścia w życie dyrektywy, której dotyczy wniosek.

[60] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz.U. L 353 z 31.12.2008, s. 1).

2022/0298 (COD)

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

zmieniająca dyrektywę 2009/148/WE w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 153 ust. 2 lit. b), w związku z art. 153 ust. 1 lit. a),

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego[1],

uwzględniając opinię Komitetu Regionów,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą[2],

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Dyrektywa 2009/148/WE Parlamentu Europejskiego i Rady[3] ma na celu ochronę pracowników przed ryzykiem dla ich zdrowia i bezpieczeństwa wynikającym z narażenia na działanie azbestu w miejscu pracy. W dyrektywie tej przewidziano stały poziom ochrony przed ryzykiem wynikającym z narażenia zawodowego na działanie azbestu, określając ogólne zasady, które pozwalają państwom członkowskim na zapewnienie spójnego stosowania minimalnych wymogów,. Celem tych minimalnych wymogów jest ochrona pracowników na szczeblu Unii, przy czym państwa członkowskie mogą ustanawiać bardziej rygorystyczne przepisy.

(2) Przepisy przedmiotowej dyrektywy powinny mieć zastosowanie bez uszczerbku dla bardziej rygorystycznych lub szczegółowych przepisów zawartych w dyrektywie 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady[4].

(3) Azbest jest wysoce niebezpiecznym czynnikiem rakotwórczym, który nadal wywiera wpływ w różnych sektorach gospodarki, takich jak budownictwo i renowacja, górnictwo i przemysł wydobywczy, gospodarowanie odpadami i pożarnictwo, w których występuje wysokie ryzyko narażenia pracowników na jego działanie. Zgodnie

---

1 Dz.U. C 56 z 16.2.2021, s. 63.

2 Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia XXXXX (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz decyzja Rady z dnia XXXXX.

3 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/148/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Tekst mający znaczenie dla EOG)
Dz.U. L 330 z 16.12.2009, s. 28.

4 Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych, mutagenów lub substancji reprotoksycznych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 50).

z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 [5] włókna azbestowe sklasyfikowano jako substancje rakotwórcze 1A. Wdychanie unoszących się w powietrzu włókien azbestowych może powodować poważne choroby, takie jak międzybłoniak i rak płuc, zaś od narażenia do pierwszych objawów choroby, która ostatecznie może kończyć się zgonem związanym z pracą, może upłynąć średnio 30 lat.

(4) W związku z nowymi osiągnięciami naukowymi i technologicznymi w tym obszarze istnieje możliwość zwiększenia ochrony pracowników narażonych na działanie azbestu, a tym samym zmniejszenia zapadalności pracowników na choroby azbestozależne. W przypadku azbestu, który jest substancją rakotwórczą o działaniu bezprogowym, nie można naukowo określić poziomów, poniżej których narażenie nie powoduje niekorzystnych skutków dla zdrowia. Można natomiast ustalić zależność między narażeniem a ryzykiem, co ułatwia określenie dopuszczalnej wartości narażenia zawodowego („OEL") poprzez uwzględnienie dopuszczalnego poziomu nadmiarowego ryzyka. W związku z tym wartość OEL dla azbestu powinna zostać zmieniona, aby można było ograniczyć ryzyko, obniżając poziomy narażenia.

(5) Potrzeba działań w zakresie ochrony pracowników przed substancjami rakotwórczymi zyskała poparcie w europejskim planie walki z rakiem[6]. Lepsza ochrona pracowników narażonych na działanie azbestu będzie również istotna w kontekście transformacji ekologicznej i wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu, w tym w szczególności inicjatywy „Fala renowacji"[7]. W zaleceniach obywateli sformułowanych w ramach Konferencji w sprawie przyszłości Europy[8] podkreślono również znaczenie, jakie mają sprawiedliwe warunki pracy, a w szczególności przegląd dyrektywy 2009/148/WE.

(6) Wiążąca dopuszczalna wartość narażenia zawodowego dla azbestu, której nie wolno przekraczać, jest istotnym elementem zawartych w dyrektywie 2009/148/WE ogólnych ustaleń dotyczących ochrony pracowników, jako uzupełnienie odpowiednich środków zarządzania ryzykiem (RMM) oraz zapewnienia stosownego wyposażenia pracowników w środki ochrony dróg oddechowych oraz inne środki ochrony indywidualnej.

(7) W świetle ocen Komisji oraz najnowszych dowodów naukowych i danych technicznych należy zmienić wartość dopuszczalną dla azbestu określoną w dyrektywie 2009/148/WE. Zmiana tej wartości jest ponadto skutecznym sposobem na zagwarantowanie, aby środki zapobiegawcze i ochronne zostały odpowiednio zaktualizowane we wszystkich państwach członkowskich.

(8) W dyrektywie należy określić zaktualizowaną wartość dopuszczalną w świetle dostępnych informacji, w tym aktualnych danych naukowych i technicznych, w oparciu o dogłębną ocenę skutków społeczno-gospodarczych oraz dostępność

---

5 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Tekst mający znaczenie dla EOG)
Dz.U. L 353 z 31.12.2008, s. 1.

6 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0044

7 Fala renowacji: ekologizacja budynków, tworzenie miejsc pracy, poprawa jakości życia, COM(2020) 662, final

8 Konferencja w sprawie przyszłości Europy: Sprawozdanie z wyników konferencji (maj 2022 r.) https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_pl

protokołów i technik pomiaru poziomu narażenia w miejscu pracy. Informacje te powinny opierać się na opiniach Komitetu ds. Oceny Ryzyka (RAC) Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA), ustanowionego rozporządzeniem (WE) nr 1907/2006, oraz na opiniach Komitetu Doradczego ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy (ACSH), ustanowionego decyzją Rady z dnia 22 lipca 2003 r.[9].

(9) Biorąc pod uwagę odnośną wiedzę naukową i zrównoważone podejście zapewniające odpowiednią ochronę pracowników na szczeblu UE przy jednoczesnym uniknięciu nieproporcjonalnych niekorzystnych skutków gospodarczych dla zainteresowanych podmiotów gospodarczych (w tym MŚP) oraz ich obciążenia, należy ustanowić zaktualizowaną wartość OEL równą 0,01 włókna na cm³ jako średnią ważoną w przeliczeniu na ośmiogodzinny okres odniesienia. To wyważone podejście opiera się na celu dotyczącym zdrowia publicznego, jakim jest niezbędne usuwanie azbestu w bezpieczny sposób. Rozważano również zaproponowanie wartości OEL, która uwzględniałaby aspekty ekonomiczne i techniczne, umożliwiające skuteczne usuwanie azbestu.

(10) Komisja przeprowadziła dwuetapowe konsultacje z partnerami społecznymi na poziomie Unii zgodnie z art. 154 Traktatu. Komisja przeprowadziła konsultacje także z ACSH, który przyjął opinię zawierającą informacje na temat skutecznego wdrażania wariantów zaktualizowanej wartości OEL. Parlament Europejski przyjął rezolucję[10] wzywającą do przedstawienia wniosku dotyczącego aktualizacji dyrektywy 2009/148/WE w celu wzmocnienia unijnych środków ochrony pracowników przed zagrożeniem, jakim jest azbest.

(11) Mikroskopia optyczna nie pozwala wprawdzie na policzenie najmniejszych włókien szkodliwych dla zdrowia, jednak mimo to jest obecnie najpowszechniej stosowaną metodą regularnych pomiarów występowania azbestu. Ponieważ pomiar wartości OEL równej 0,01 włókna na cm³ jest możliwy przy pomocy mikroskopu z kontrastem fazowym (PCM), nie ma potrzeby wprowadzać okresu przejściowego dla wdrożenia zaktualizowanej wartości OEL. Zgodnie z opinią ACSH należy stosować bardziej nowoczesną i czułą metodykę opartą na mikroskopii elektronowej, przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeby zapewnienia odpowiedniego okresu dostosowania i większej harmonizacji na szczeblu UE różnych metodyk opartych na mikroskopii elektronowej.

(12) Biorąc pod uwagę wymogi związane z minimalizacją narażenia, które określono w dyrektywach Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/148/WE oraz 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, pracodawcy powinni zapewnić ograniczenie ryzyka związanego z narażeniem pracowników na działanie azbestu w miejscu pracy do minimum, a w każdym razie do najniższego poziomu, jaki jest możliwy z technicznego punktu widzenia.

(13) W odniesieniu do pracowników, którzy są lub mogą być narażeni na działanie azbestu konieczne jest stosowanie specjalnych środków kontroli i środków ostrożności, takich jak poddawanie pracowników procedurze oczyszczania oraz powiązane z tym szkolenie, co pozwoli znacząco przyczynić się do zmniejszenia ryzyka związanego z takim narażeniem.

---

[9] Decyzja Rady z dnia 22 lipca 2003 r. ustanawiająca Komitet Doradczy ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy (Dz.U. C 218 z 13.9.2003, s. 1).

[10] Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 20 października 2021 r. zawierająca zalecenia dla Komisji w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniami związanymi z azbestem (2019/2182(INL)) (Dz.U. C 184 z 5.5.2022, s. 45)

(14) Ważne są środki zapobiegawcze służące ochronie zdrowia pracowników narażonych na działanie azbestu oraz obowiązek państw członkowskich w zakresie monitorowania stanu zdrowia pracowników, zwłaszcza kontynuacja monitorowania stanu zdrowia po zakończeniu narażenia.

(15) Pracodawcy powinni podejmować wszelkie niezbędne kroki w celu zidentyfikowania domniemanych materiałów zawierających azbest, w razie potrzeby poprzez pozyskanie informacji od właścicieli budynków oraz z innych źródeł informacji, w tym z odpowiednich rejestrów. Przed rozpoczęciem wszelkich działań związanych z usuwaniem azbestu powinni oni rejestrować obecność lub przypuszczalną obecność azbestu w budynkach lub instalacjach oraz przekazywać te informacje osobom, które mogą być narażone na działanie azbestu w wyniku używania, konserwacji lub innych prac prowadzonych w budynku lub na dachu budynku.

(16) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie ochrona pracowników przed zagrożeniem ich zdrowia i bezpieczeństwa wynikającym lub mogącym wynikać z narażenia na działanie azbestu podczas pracy, w tym zapobieganie takiemu zagrożeniu, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na jego skalę i skutki możliwe jest jego lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną we wspomnianym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tego celu.

(17) Niniejsza dyrektywa dotyczy ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników w miejscu pracy, dlatego należy dokonać jej transpozycji w ciągu dwóch lat od dnia jej wejścia w życie.

(18) Należy zatem odpowiednio zmienić dyrektywę 2009/148/WE,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

Zmiany w dyrektywie 2009/148/WE

W dyrektywie 2009/148/WE wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 ust. 1 dodaje się akapit trzeci w brzmieniu:

„***W każdym przypadku, w którym dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników w miejscu pracy korzystniejsze są przepisy dyrektywy 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego*, stosuje się te przepisy.***”

* Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych, mutagenów lub substancji reprotoksycznych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 50), po raz ostatni zmieniona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/431 z dnia 9 marca 2022 r. (Dz.U. L 88 z 16.3.2022, s. 1).;

2) art. 2 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 2

Na użytek niniejszej dyrektywy „azbest” oznacza następujące włókniste krzemiany, ***które sklasyfikowano jako substancje rakotwórcze 1A zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1272/2008****:

* Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz.U. L 353 z 31.12.2008, s. 1).;

1. a) aktynolit, nr CAS* 77536-66-4;

   b) amozyt, CAS 12172-73-5;

   c) antofilit, CAS 77536-67-5;

   d) chryzotyl, CAS 12001-29-5;

   e) krokidolit, CAS 12001-28-4;

   f) tremolit, CAS 77536-68-6.”

   *CAS: numer Chemical Abstracts Service.”;

3) art. 6 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 6

Przy wszystkich pracach, o których mowa w art. 3 ust. 1, narażenie pracowników na działanie pyłu pochodzącego z azbestu lub materiałów zawierających azbest na stanowisku pracy należy obniżyć do minimum, a w każdym przypadku ***do najniższego poziomu, jaki jest możliwy z technicznego punktu widzenia***, poniżej dopuszczalnej wartości określonej w art. 8, w szczególności poprzez zastosowanie się do następujących wskazań:

a) liczbę pracowników narażonych lub potencjalnie narażonych na działanie pyłu pochodzącego z azbestu lub materiałów zawierających azbest należy ograniczyć do możliwie jak najniższej;

b) procesy technologiczne należy tak zaprojektować, aby nie powstawał pył azbestowy, lub jeśli okaże się to niemożliwe, aby zapobiegać wydostawaniu się pyłu azbestowego do atmosfery;

c) musi istnieć możliwość regularnego i efektywnego sprzątania i konserwacji wszystkich miejsc i sprzętu używanych podczas prac z azbestem;

d) azbest lub materiały zawierające azbest i wydzielające pył należy składować i transportować w odpowiednich, szczelnych opakowaniach;

e) odpady należy gromadzić i usuwać ze stanowiska pracy możliwie jak najszybciej, w odpowiednich, szczelnych opakowaniach z etykietami wskazującymi na obecność azbestu; zalecenie to nie dotyczy prac w kopalni; z takimi odpadami należy postępować zgodnie z ***dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE****.

* Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz.U. L 312 z 22.11.2008, s. 3).”;

4) art. 7 ust. 6 akapit pierwszy otrzymuje brzmienie:

„Liczenie włókien jest dokonywane przy pomocy mikroskopu ***kontrastowo-fazowego (PCM)*** zgodnie z metodą zalecaną w 1997 r. przez Światową Organizację Zdrowia (WHO)* lub, ***w miarę możliwości***, inną metodą dającą równoważne lub ***lepsze*** wyniki, ***taką jak metoda oparta na mikroskopii elektronowej (EM)***.

* Określanie stężenia azbestu unoszącego się w powietrzu. Zalecana metoda, z użyciem mikroskopu optycznego z kontrastem fazowym (metoda filtru membranowego),WHO, Genewa 1997 (ISBN 92-4-154496-1).";

5) art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 8

Pracodawcy zapewniają, aby żaden pracownik nie był narażony na działanie azbestu unoszącego się w powietrzu w stężeniu przekraczającym ***0,01*** włókna na cm³ jako średnia ważona w przeliczeniu na ośmiogodzinny okres odniesienia (TWA)."

6) art. 11 akapit pierwszy otrzymuje brzmienie:

Przed rozpoczęciem prac rozbiórkowych lub konserwacyjnych pracodawcy podejmują, jeśli to wskazane ze względu na informacje uzyskane od właścicieli budynków***, a także z innych źródeł informacji, w tym z odpowiednich rejestrów***, wszelkie niezbędne kroki w celu identyfikacji materiałów mogących zawierać azbest.";

7) art. 19 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„Pracodawca wpisuje do rejestru ***informacje o pracownikach zaangażowanych w*** prace, o których mowa w art. 3 ust. 1. ***W informacjach tych określa się*** rodzaj i czas trwania danej czynności oraz stopień narażenia poszczególnych pracowników. Lekarz lub organ odpowiedzialny za opiekę medyczną nad pracownikami mają dostęp do tego rejestru. Każdemu pracownikowi udostępnia się dane dotyczące jego osoby. Pracownikom lub ich przedstawicielom w przedsiębiorstwie lub zakładzie udostępnia się anonimowe zbiorcze informacje z rejestru.".

Artykuł 2

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy najpóźniej w terminie dwóch lat od daty jej wejścia w życie. Niezwłocznie przekazują one Komisji tekst tych przepisów.

   Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określane są przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego, przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

Artykuł 3

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 4

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia […] r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego	*W imieniu Rady*
Przewodnicząca	*Przewodniczący*